

Stora Sveas Projekt: "TID" utvecklas vidare

Inledning:

Vi har valt att arbeta med begreppet "Tid" som projektarbete beroende på att vi bearbetade detta intresseområde för ett år sedan, vilket blev riktigt uppskattat av såväl barn som vuxna.

Hälften av barngruppen är nu ny och flera av de gamla barnen, som var med om projektet "Tid" förra året, har frågat efter olika moment som de kommer ihåg och delar som de är nyfikna på att vi tillsammans skall utveckla vidare. Vi vill därför ta vara på barnens nyfikenhet och utforska nya moment samtidigt som vi repeterar vissa delar av förra årets projekt. Det är viktigt att få repetera och bearbeta verkligheten genom egna erfarenheter för att befästa kunskap inom olika områden. Barnen kan genom detta bli ännu mer engagerade och aktiva i processen samtidigt som de får sin egen kunskap bekräftad.

"Tid" är ett svårt och abstrakt begrepp som vi skall försöka tydliggöra och konkretisera tillsammans.

Idéplanering av projektet:

Barnens olika önskemål och frågor fångas upp och noteras samtidigt som nya intresseområden hade vuxit fram under förra årets arbete såsom: "Människans tid på jorden" och "Livets uppkomst och utveckling" men som det inte fanns tid för då. Nu vill vi få med dessa moment när projektet "Tid" utvecklas vidare!

Vår förskola arbetar efter Montessoripedagogiken så det är viktigt för oss att projektet vävs in i vår vardag. Matematik, naturvetenskap, experiment, språk, musik, skapande liksom uteaktiviteter är viktiga inslag även i detta pedagogiska arbete. Dokumentation av olika moment skall utföras under arbetets gång med hjälp av barn och vuxna. En grovplanering utvecklas.

Genomförande av projektets delmoment:

Tidsbegrepp

Barnen kommer tillbaka efter jullovet. Det har gått **ett helt år** sedan den var jul förra gången. Vi talar om nyårsafton och byter ut siffrorna till det **nya året 2013**. Vi benämner varje siffra och kommer in på entals siffra, tiotal, hundratal och tusental. (Matematik). Årets första månad är ju januari igen! Vi stannar upp och tar in "tidskänslan" för ett år..?! Vi sjunger sången om **årets 12 olika månader**. Den nya almanackan tas fram och barnen får dra lappar. En lapp för varje ny dag. **Sju dagar på en vecka** och **365 dagar på ett år!** Vi sjunger veckosången och lunchsånger där veckodagen benämns. Det är roligt med gemensamma sånger och snabbt lär sig barnen veckans dagar i rätt ordning liksom namnen på årets månader. (Musik+språk). Vi spar lapparna från almanackan och efter en månad plastar vi in dem. Barnen ser konkret hur månadens dagar växer i antal. Hur benämns datum?... Vi tränar på ordningstalens namn tillsammans i samlingen och siffrorna sorteras i nummerordning. En annan dag delas datumlappar ut till varje barn i samlingen och barnet får lägga sin lapp i turordning efter datum och ordningstalet benämns. (Ma+språk).

Men hur många dagar har årets olika månader?... Det verkar ju vara olika antal dagar upptäcker barnen i almanackan. Det skall vi utforska tillsammans! Barnen ser i almanackan att **januari** har **31 dagar** och **februari** har i år **28 dagar**. Vi låter barnen samlas i små grupper och tillsammans räknar barnen ihop pärlor som sorteras i en färg för varje månad och en pärla för varje dag. Pärlorna sorteras i glasburkar med olika pärlfärger för varje månad. Månadens dagar/pärlor träs upp på en tråd och de olika månadstrådarna hängs intill varandra för att antalet dagar/mån skall kunna jämföras. Här ser barnen konkret att pärltrådarna skiljer sig i längd. Olika månader har ju olika antal dagar! Barnen fick även öva in två olika ramsor om

månadernas antal dagar. Dessa var också till hjälp under arbetets gång!

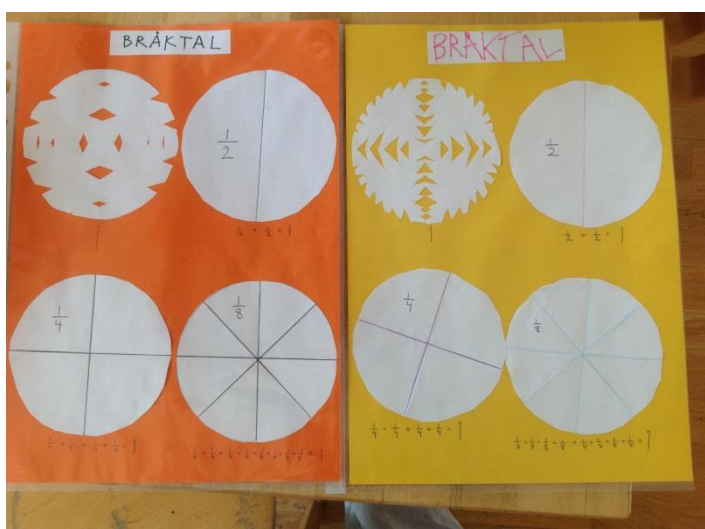
Ramsa: 30 dagar har nov, april, juni o sep. 28 feb allen, alla de övriga har 31.

Dessutom rabblades månadernas namn samtidigt som vi pekade på händernas knogar och mellanrum. Månaderna som hamnade på en knoge har 31 dagar! (Ma + Na-vet/Tid+ språk)

Årstid: Vinter

Året har **fyra årstider** och nu är det vinter. Vi bearbetar vintern som årstid på olika sätt med hjälp av bilder, böcker, texter, sånger, div objekt, skapande, termometer och olika experiment med vatten och is. (Na/exp) Vi har gemensamma samtal med barnen om säker vinterlek och iskunskap där vi "livräddar" en fröken i samlingen som har ramlat ner i en vak! Här är det viktigt med en säker utrustning såsom hjälm, isdubbar, ispik, livlina och en väl packad ryggsäck med extra kläder i plastpåse o matsäck med varm dryck. Tänk vilken tur att fröken inte var ensam ute på isen! (Drama+Språk)

Vidare inspiration kommer från barnens **snölek** ute med snö, snöbollar, snöflingor och vackra snöstjärnor. Nu vill vi dekorera förskolan med fina "snöbollar" som monteras ihop av två cirklar som vikts tre gånger och som barnen därefter klippte olika hål i och som sedan blev till vackra spetsmönster som en snöstjärna. Två snöstjärnor tillsammans blev en boll som hängdes upp i trådar i fönstret! (Jag-utv/motorik) När dessa snöbollar skapas upptäcker några barn att linjerna som uppkommer på en cirkel, när den viks i flera delar, påminner om bråktal. Förra året delades frukt och pizzor i lika stora delar och i olika antal delar. Olika "**bråktal**" uppstod! Detta blev mycket uppskattat o barnen hittade "bråktal" överallt både inne och ute. Därför börjar vi återkoppla barnens glädje till fruktbitar och bråktal igen. Barnen får beställa olika delar av fruktbitar vid fruktstunden: $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{6}$ och $\frac{1}{8}$, vilket blir mycket uppskattat. Hur bråktal skrivs visas också vid en samling. Nu vill vi låta barnen få dokumentera detta. Tavlor görs av 4 cirklar. Den första är en hel snöstjärna, den andra är vikt på mitten till två delar $2 \times \frac{1}{2}$, nästa viks till fyra delar $4 \times \frac{1}{4}$ och den sista blir $8 \times \frac{1}{8}$. Cirklarna klistras upp på färgat papper och "bråktalen" skrivs in i cirklarna. Olika bråktals-material som används vid samlingen läggs fram på hyllorna och barnen kan själva prova objekten. (Ma+ No)

Senare bearbetas "**våren som årstid**" med olika inslag av växter och djur. Barnen får bli "**naturdeckare**"!

Tidslinje

När barnen fyller år har vi som tradition att vi bygger upp ”**barnets tidslinje**” med foton i rad från barnet som nyfödd till den ålder det har. Ett foto för varje halvår och vi ser tillsammans hur barnet växer och utvecklas. De vandrar med ett jordklot runt ”solen” i samlingen samma antal varv som de är i ålder. Detta skall symbolisera rymden och **jordklotets vandring runt solen, ett varv på ett år.**

Vi återkopplar till jordens rotation runt sin axel med ett varv på ett dygn, **dygn = dag + natt** och **jordklotets lutning** mot och från solen vilket **ger årstider.**

En solcell presenteras också som barnen får prova utomhus vilket blir mycket uppskattat när propellern börjar snurra med hjälp av solljuset! Några barn önskar att vi även detta år skall bygga upp **ett solur** vilket görs av en kruka med en pinne i mitten. Streck ritas varje timme efter pinnens skugga. Vad händer med skuggan och varför?... Rymden är alltid ett uppskattat samtalsområde och barnen hittar själva passande böcker i bokhyllan för att få upptäcka mer! **Klockor** och **timglas** finns också tillgängligt. (Na-vet, experiment)

Nu vill barn och vuxna tillsammans utveckla barnens tidslinje till ”**Tidslinjen för jordklotets uppkomst och utveckling**”. Vi vill veta mer om utvecklingen på jordklotet liksom människans tid på jorden. (Historia) En lång, **lång tidslinje i svart och vitt** presenteras. Den svarta delen är 12 m lång och den vita 1 cm. Den svarta delen visar tiden på jordklotet före människan kom och den vita visar människans tidsperiod på jorden. Vi samlar hela barngruppen intill tidslinjen som sakta, sakta rullas ut samtidigt som historien om jordens uppkomst och utveckling berättas.

Den börjar med en stor explosion: ”Big bang” för 4 500 miljoner år sedan!

Berättandet fortsätter med bildandet av ex. solen och planeterna, jorden som ett hett gasklot, mörker, vulkaner, jordskorpan, berg, öknar, regn, sjöar o oceaner, alger, enkelt djurliv i vattnet, fiskar, växter på land, amfibier, insekter, reptiler, dinosaurier, flygödlor, sköldpadda, bin, fjärilar, däggdjur, sabeltandad tiger, mammut, elefant, träd, lejon, varg och människoapor som för 4 miljoner år sedan utvecklades till människor! De 18 barnen lyssnar koncentrerat på den långa historien, lamporna släcks ner i hallen för att symbolisera mörkret i början av berättandet, därefter får röstens variation användas som en resurs för att skapa spänning och för att fånga uppmärksamheten hos barnen. Tidslinjeberättelsen upprepas efter några dagar och nu får barnen i uppgift att rita endast ett enstaka objekt från historien på ett litet kort. Barnens bilder sorteras därefter i tidsordning efter utvecklingen på jorden. Jordens tidslinje har skapats! (Hi+ skapa)

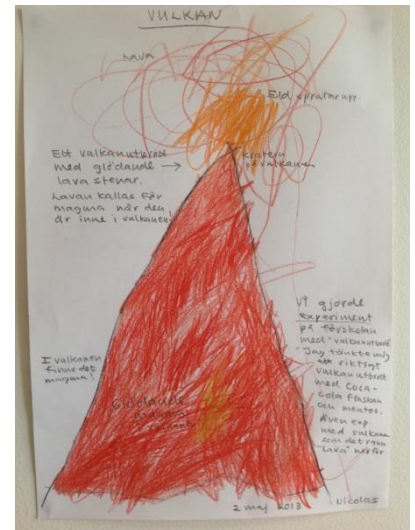
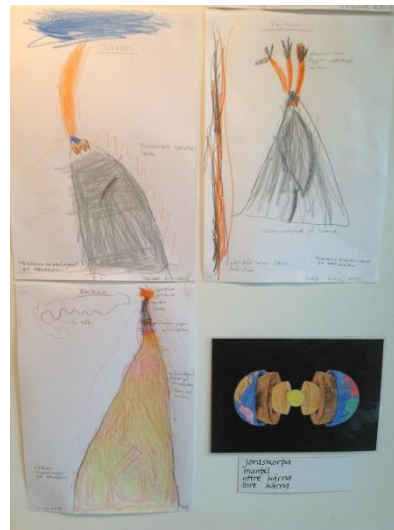
Redan första dagen efter tidslinjens presentation så gick barnen spontant direkt ut i sandlådan och byggde en stor vulkan tillsammans. Det var många som hjälpte till och de var noggranna med att forma kratern och den rinnande lavan. Vi nappade på deras intresse och presenterade tre olika typer av **vulkanexperiment** i samlingen de närmast dagarna.

Barnen hittade bilder o texter om **vulkaner** i olika böcker som vi ställde fram på utställningshyllan. Vi visade fler foton och bilder på vulkanutbrott samt benämnde vulkanens olika delar: vulkan, krater, magma och lava... Alla barn fick måla egna vulkaner och det skrevs texter utifrån barnens önskemål om vulkaner, vulkanens delar och vulkanexperimenten.

Alla vulkanbilderna sattes därefter upp på väggen! (Na-vet + experiment + språk + skapande)

Därefter presenteras **den "färgade tidslinjen"** som också är 12 m lång men som indelas i olika tidsperioder. Varje tidsperiod, era, har en egen färg och olika längd, vilket visar hur lång tidsperioden var. När jordklotets historia presenteras för barngruppen placeras olika objekt på tidslinjen. Här blir berättelsen ännu mer konkret när barnen ser de hur de olika objekten utvecklas längst med tidslinjen. Barnen följer historien om jordens uppkomst och utveckling med mycket stor spänning! (Historia)

Avslutningsvis undrar barnen hur man kan veta så mycket om jordens utveckling innan människan fanns på jorden? Vi berättar om vetenskapsmän, forskning och utgrävningar. Alla barn får prova att med hjälp av små redskap knacka fram "fossil" som har gömt sig i ett litet kalkstensblock. Det tar flera dagar att knacka fram "skelettdelarna", men glädjen blir stor när de har lyckats! (Na-vet)

Här avslutas projektet: "Tid utvecklas vidare" för denna gång. Men "tiden fortsätter att gå" och vem vet det kanske utvecklas nya intresseområden under tiden!

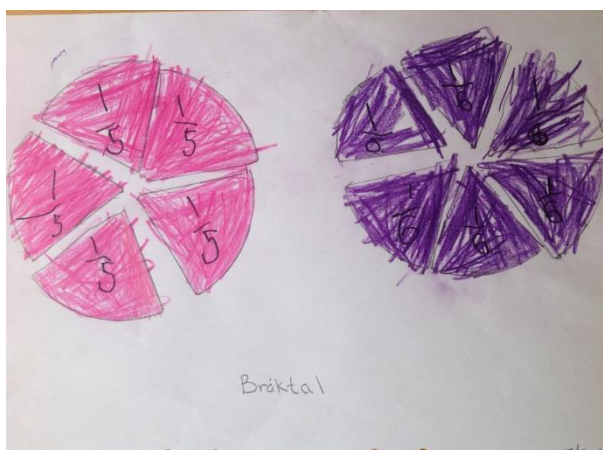
Analys:

Projektet "Tid" sträcker sig över en lång period (jan-juni), och syftet var att ge barnen en konkret upplevelse och egen erfarenhet av olika tidsperioder för att öka förståelsen för olika tidsintervall.

Inledningsvis behandlade vi olika "tidsbegrepp" i barngruppen. De äldre barnen kände igen vissa moment och var därför ivriga att svara på frågor och sjöng glatt med i de sångertexter de kände igen. Denna entusiasm smittade även av sig på de nya yngre barnen. De äldre barnen blev goda förebilder!

När det var dags för städning och timern sattes på 5 min så hämtade en 6-årig flicka ett timglas på 5 min och arbetade lugnt vidare medan sanden rann ner. Några nya barn tog därefter fram tre olika **timglas** och jämförde tiderna med **väggklockans minutvisare**. Detta blev intressant och upprepades flera gånger.

När alla barn hade fått olika datumlappar för att benämna ordningstal och datum så sken en pojke på 5 år som en sol. Han reste sig upp och sa: - Titta på min lapp är det en flagga också, och det är Victoria som har namnsdag! Detta läste han själv. Senare i början av juni tog en 6-års flicka almanackan i knät och bläddrade samtidigt som hon benämnde ordningstalen högt för sig själv. Vissa benämningar fick tränas och upprepas. Hon ville nu ta reda på **hur lång tid** det var kvar till förskolans sommarfest och barnens uppträdanden!

Presentationen av **bråktal** blev mycket uppskattad och barnen fortsatte **på egen hand** att bearbeta detta på olika sätt. När vi delade ut fruktbitar i olika storlekar som benämndes med bråktal, så blev plötsligt alla div frukter populära att smaka! Vid lunchen utbrister en 4-årig pojke: -Titta om jag gör så här, han visar 2 brödhavvor och för ihop dem, då blir det en hel!
En 3-årig flicka sitter och delar in sin cirkelformade sås i 4 st $\frac{1}{4}$. På arbetsstunden hade hon just avslutat sin

”Bråktalstavla” och skapade nu egna bilder av bråktal. Eget fritt skapande av matematikbilder på papper, fortsatte också spontant efter samlingen och detta spreds till alla åldrar när vi lade fram ytterligare bråktalsmaterial på hyllorna till barnen.

En dag säger en 5-årig flicka till sin kamrat: -Jag brukar räkna bråktal på natten. Flicka 4-år: - Jaha, jag brukar räkna getter. 5-åringen: -Nej, jag brukar räkna bråktal när jag inte kan sova. Det är jätte bra! Att konkretisera matematiken i tidig ålder är viktigt för att få en grundläggande förståelse för ma-samband.

När vi som inledning presenterade den långa svartvita **tidslinjeberättelsen** för barngruppen så hade vi inga objekt utan endast dämpad belysning och röstens variation till hjälp för att skapa stämning. Efteråt gick en 3-årig pojke fram till en fröken och sade: - Oj vad synd att du är sen idag för vi har just fått höra en mycket spännande berättelse! Lyckligtvis hade vi nått även det allra yngsta barnets uppmärksamhet och intresse med endast små resurser.

Den ”färgade tidslinjen” väckte många frågor och tidsperioden med dinosaurierna blev särskilt populär!

Vulkaner och **vulkanexperiment** väckte också stort intresse som utvecklades på olika sätt. Gruppen av barn som spontant byggde en egen vulkan i sandlådan, fick chans att bearbeta sina gemensamma upplevelser på nytt med hela sin kropp och i annat material. Sanden formades med stor energi och mycket god samarbetsvilja!

Avslutningsvis byggdes ett ”**solur**” efter önskemål av en 6-års flicka som hade varit med om det förra året. Hon ledde nu denna aktivitet och var noga med att nya tidsstreck skulle ritas in på krukans efter hur pinnens skugga flyttades för varje timme. Hennes iver smittade av sig på flera barn som samlades runt soluret. Människligheten och rymden har ett spännande samband!

Utvärdering:

Vi är mycket nöjda med resultatet av projektet eftersom såväl de äldre som de yngre nya barnen har visat gemensam entusiasm och arbetsglädje under arbetets gång. De äldre har även varit goda förebilder och

hjälp till att leda arbetet framåt vilket var vår förhoppning. Många olika ämnen och delområden har kunnat vävas in liksom olika arbetssätt. Alla barn har arbetat både individuellt liksom i stor och liten grupp. Detta har på ett naturligt sätt berikat både deras kunskapsutveckling liksom deras personlighetsutveckling.

Vi har lärt oss att allt tar mer tid än beräknat då ett projektets aktiviteter skall varvas med vardagens rutiner. Det är därför viktigt med en generöst tilltagen tidsplan och grovplanering. Vi har även fått uppleva att det är viktigt att inte stressa igenom olika moment utan att "ta sig tid" och vara lyhörd för barnens olika initiativ och lust. Att stanna upp och ta vara på den process och energi som uppstår bland barnen här och nu, samt att ta vara på barnens olika förmågor! Inläring är ofta förknippat med en "känsla" som man har med sig hela livet. Den känslan skall vara positiv. Genom detta kan barnen bygga upp ett gott självförtroende och en god självbild.

Projektets positiva engagemang och arbetsglädje smittade av sig på såväl barn som vuxna!